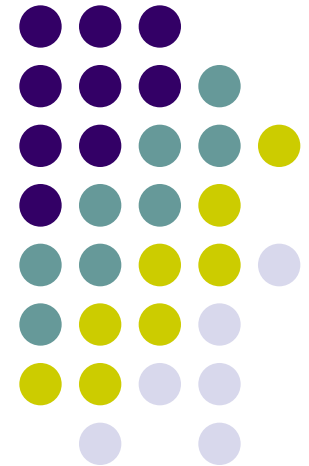
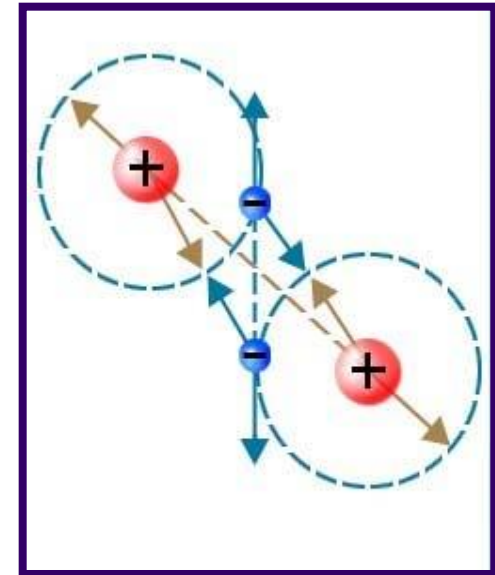
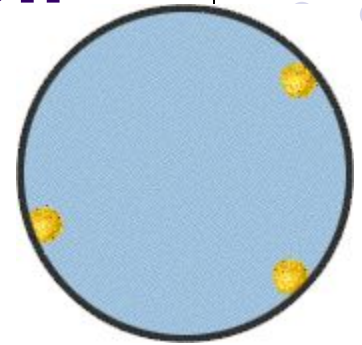

Властивості газів

Основні положення молекулярно-кінетичної теорії будови речовини

1. Будь-яка речовина складається з найдрібніших частинок – **молекул чи атомів**.
2. Атоми і молекули перебувають у **безперервному хаотичному (тепловому) русі**.
3. Між молекулами (атомами) існують **сили взаємодії**, які залежать від відстані між ними і можуть бути силами притягання і відштовхування.

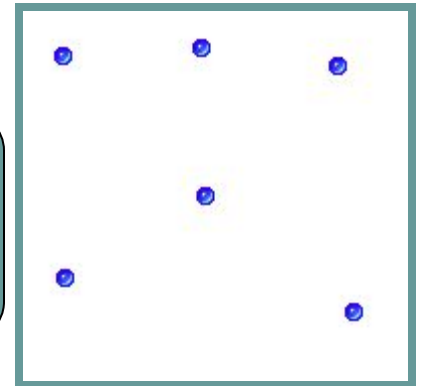
Будова газоподібних тіл

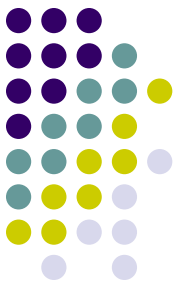
- У газах відстань між атомами або молекулами в середньому в багато разів більша за розміри самих молекул.

- Гази здатні необмежено розширюватися. Вони не зберігають ні форму, ні об'єму.

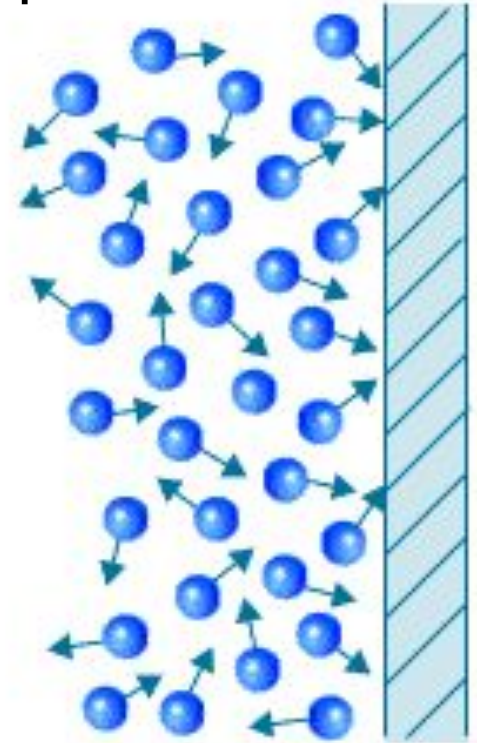
- Численні удари молекул об стінки посудини створюють тиск газу.

Ідеальний газ у молекулярній теорії

- **Ідеальний газ (фізична модель реального газу)** – це газ, взаємодія між молекулами якого така мала, що нею можна знехтувати.
- **Молекули ідеального газу** – малюсінькі пружні кульки, які не взаємодіють одна з одною. Стикаючись зі стінкою, молекули тиснуть на неї.

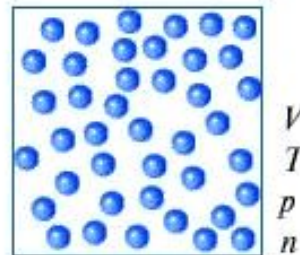
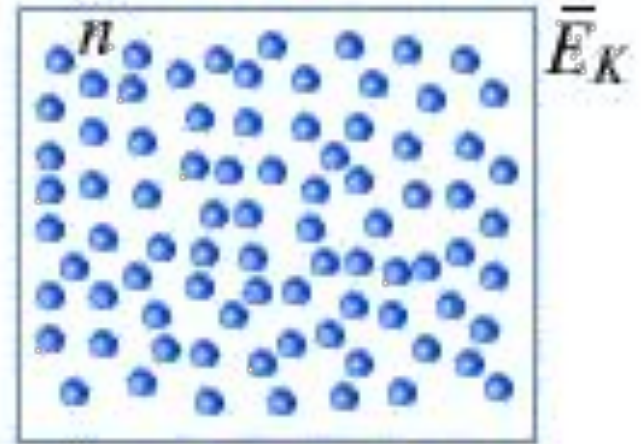

Основне рівняння молекулярно-кінетичної теорії ідеального газу

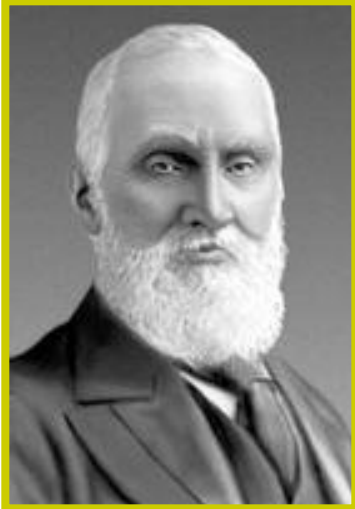
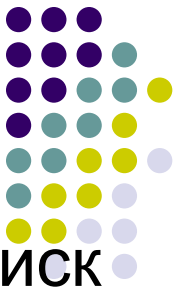
$$p = \frac{1}{3} n m_0 \bar{v}^2$$

- Тиск ідеального газу пропорційний добуткові концентрації молекул на середню кінетичну енергію хаотичного поступального руху молекули.

$$p = \frac{2}{3} n \bar{E}_k$$

Молекулярно-кінетичний зміст температури

ТОМСОН лорд
КЕЛЬВИН, Уильям

Цельсій

- Граничну температуру, при якій тиск ідеального газу дорівнює нулю при фіксованому об'ємі, або об'єм ідеального газу наближається до нуля при незмінному тиску, називають **абсолютним нулем температури**.
- **Нульова температура** за абсолютною шкалою (шкалою Кельвіна) відповідає **абсолютному нулю**, а кожна одиниця температури за цією шкалою дорівнює градусу на **шкалі Цельсія**.

Абсолютна температура

- **Стала Больцмана**

$$k = 1,38 \cdot 10^{-23} \text{ Дж/К}$$

Стала Больцмана пов'язує температуру θ в енергетичних одиницях з температурою T у кельвінах.

- Зв'язок абсолютної шкали (T) і шкали Цельсія (t):

$$T = t + 273,15 \text{ } ^\circ\text{C}$$

Людвіг
Больцман

- Абсолютна температура є мірою середньої кінетичної енергії руху молекул.

$$\bar{E}_k = \frac{3}{2} kT$$

- **Середня кінетична енергія хаотичного поступального руху молекул газу пропорційна абсолютній температурі.**

Висновок: коли температура наближається до абсолютного нуля, енергія теплового руху молекул також наближається до нуля.

- **Залежність тиску газу від концентрації його молекул і температури:**

$$p = nkT,$$

де p – тиск газу; n – концентрація молекул;
 k – стала Больцмана; T – абсолютна температура.

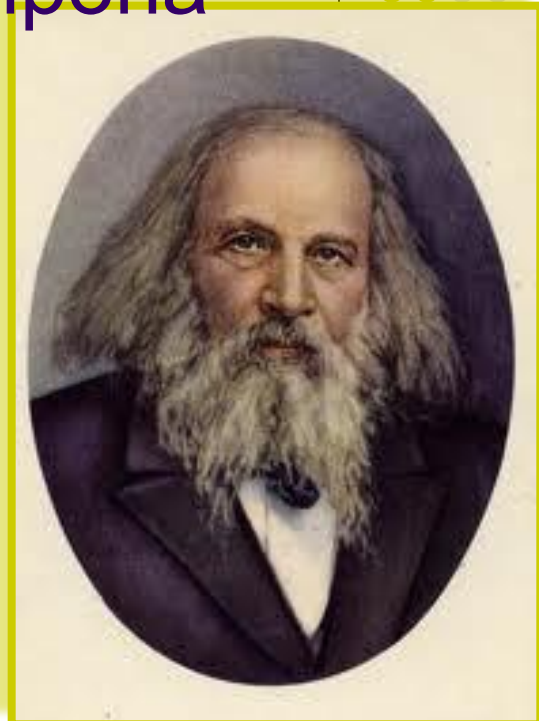
Рівняння стану ідеального газу - рівняння Менделєєва-Клапейрона

$$N = \frac{m N_A}{M}$$
$$\frac{pV}{T} = kN$$
$$pV = \frac{m}{M} N_A kT$$

$$R = N_A \cdot k = 8,31 \frac{\text{Дж}}{\text{моль} \cdot \text{К}}$$

$$pV = \frac{m}{M} RT$$

Д.І. Менделєєв

p – тиск; V – об'єм; N_A – стала Авогадро; m – маса газу; M – молярна маса газу; $R=8,31$ Дж/(моль·К) – універсальна газова стала; T – абсолютна температура

Рівняння Клапейрона

$$m = \text{const}$$

I стан

$$\frac{p_1 V_1}{T_1} = \frac{m}{M} R$$

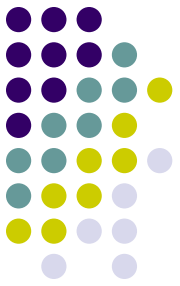
II стан

$$\frac{p_2 V_2}{T_2} = \frac{m}{M} R$$

$$\frac{p_1 V_1}{T_1} = \frac{p_2 V_2}{T_2} = \text{const}$$

Бенуа Поль Эмиль
Клапейрон

Газові закони – кількісні залежності між двома параметрами газу при фіксованому значенні третього параметра

- Процеси, що відбуваються при незмінному значенні одного з параметрів, називають **ізопроцесами.**

ізотермічний

ізобарний

ізохорний

- Ізопроцес** – це ідеалізована модель реального процесу, яка лише наближено відбиває дійсність.

Ізотермічний процес -

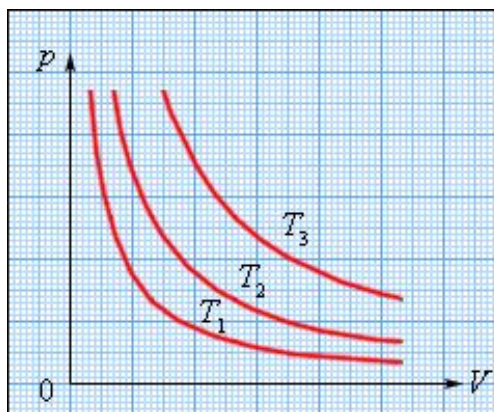
процес зміни стану термодинамічної системи макроскопічних тіл при сталій температурі.

Закон Бойля-Маріотта

$$pV = \text{const} \text{ при } T = \text{const}$$

Для даної маси газу добуток тиску газу на його об'єм сталий, якщо температура газу не змінюється.

Залежність тиску газу від об'єму при сталій температурі зображується графічно кривою, яка називається **ізотерма**.

Ізотерми на площині (p, V) . $T_3 > T_2 > T_1$.

Роберт
Бойль

Едм Маріотт

Ізобарний процес -

процес зміни стану термодинамічної системи при сталому тиску.

Закон Гей-Люссака

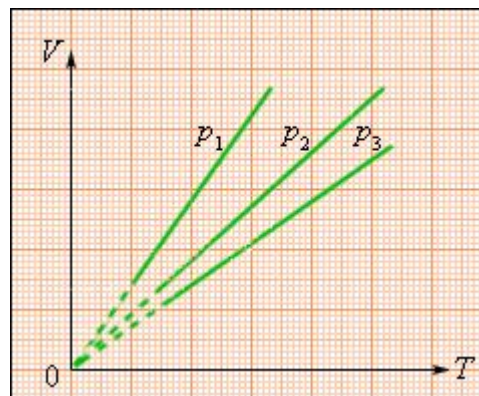
$$V / T = \text{const} \text{ при } p = \text{const}$$

Для газу даної маси відношення об'єму до температури стає, якщо тиск газу не змінюється.

Жозеф Луї
Гей-Люссак

Залежність об'єму газу від температури при сталому тиску є лінійною, тому графічно зображається прямою і називається **ізобарою**.

Ізобари на площині (V, T) . $p_3 > p_2 > p_1$.

Ізохорний процес -

процес зміни стану термодинамічної системи при сталому об'ємі.

Закон Шарля

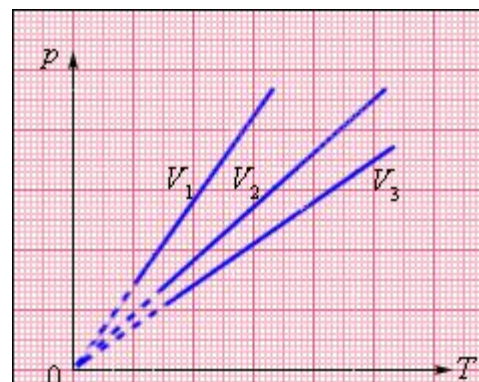
$$p / T = \text{const} \text{ при } V = \text{const}$$

Для газу даної маси відношення тиску до температури стає, якщо об'єм газу не змінюється.

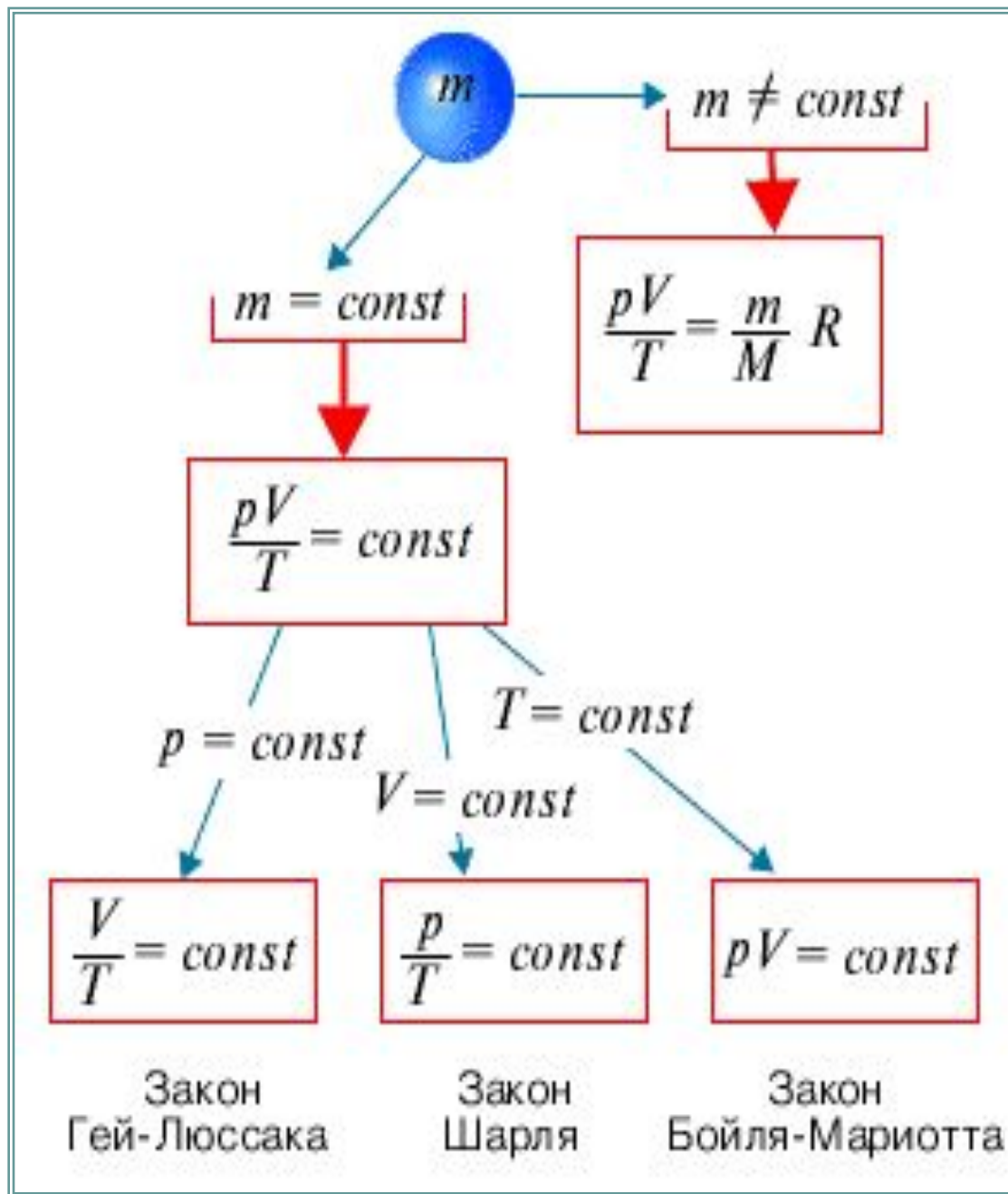
Жак Шарль

Залежність тиску газу від температури при сталому об'ємі є лінійною, тому графічно зображається прямою і називається **ізохорою**.

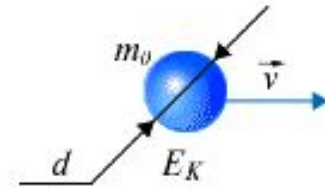
Ізохори на площині (p, T) . $V_3 > V_2 > V_1$.

Газові закони

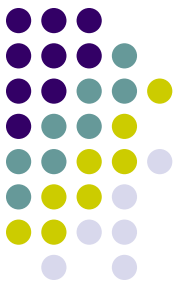

Тестові завдання

- 1. Замість значень абсолютних мас молекул та їх кількості в макроскопічних тілах використовують:**
  - 1 – відносні величини; 2 – абсолютні величини;
  - 3 – середнє значення величин.
- 2. Кількість речовини, в якій міститься стільки ж молекул, скільки атомів є в 0,012 кг вуглецю це:**
  - 1 – атомна маса; 2 – моль;
  - 3 – молярна маса; 4 - стала Авогадро.

3. Газ, який складається з молекул, взаємодія між якими така мала, що нею можна знехтувати, це:

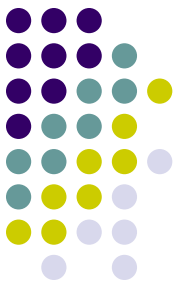
- 1 – реальний газ; 2 – ідеальний газ;
3 – зріджений газ.

4. Маса речовини, взята в кількості одного моля це:

- 1 – атомна маса; 2 – молярна маса;
3 - стала Авогадро; 4 – стала Больцмана.

5. Яке з наведених значень констант є сталою Больцмана:

1. $8,31 \text{ Дж}/(\text{моль}\cdot\text{К})$; 2. $1,38\cdot 10^{-23} \text{ Дж}/\text{К}$;
3. $6,02\cdot 10^{23} \text{ моль}^{-1}$. 4. Жодне не є сталою Больцмана.

6. Внутрішній стан макроскопічних тіл визначається макроскопічними

параметрами, до яких належать:

1 – молярна маса; 2 – тиск; 3 – температура;
4 – об'єм; 5 – концентрація молекул.

7. Для встановлення температурної шкали використовують:

1 – реальний газ; 2 – ідеальний газ;
3 – розріджений газ.

8. Середня кінетична енергія хаотичного руху молекул прямо пропорційна:

1 – тиску газу; 2 – абсолютній температурі;
3 – концентрації молекул; 4 – молярній масі.

9. Закон Бойля-Маріотта описує процес зміни стану термодинамічної системи якщо сталою є величина:

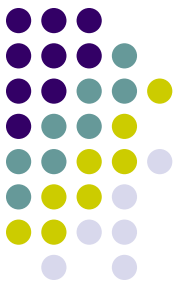
1 – абсолютна температура; 2 – об'єм; 3 – тиск.

10. Закон Гей-Люссака описує процес зміни стану термодинамічної системи якщо сталою є величина:

1 – абсолютна температура; 2 – об'єм; 3 – тиск.

11. Закон Шарля описує процес зміни стану термодинамічної системи якщо сталою є величина:

1 – абсолютна температура; 2 – об'єм; 3 – тиск.

Список використаних джерел

1. <http://marklv.narod.ru/mkt/mkt.htm> -Дистанционный учитель 2000 года.
2. Завдання для тематичного оцінювання з фізики: 10 клас : II частина / – К.: Шк.світ, 2010. – 128 с.
3. Моніторинг рівня навчальних досягнень учнів з фізики (тести) : 7–11 кл. О. Волинко – К.: Шк.світ, 2008. – 128 с.
4. Таблиці значень фізичних величин : довідкові матеріали / Олексій Волинко – К.: Шк.світ, 2010. – 128 с.
5. Фізика. 10 кл. : підруч. для загальноосвіт. навч. закладів: рівень стандарту / Л.Е. Генденштейн, І.Ю. Ненашев. – Х. : Гімназія, 2010. – 272 с.